

МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

ФАКУЛЬТЕТ ІНФОРМАТИКИ, МАТЕМАТИКИ І ЕКОНОМІКИ

КАФЕДРА СОЦІОЛОГІЇ

Назва курсу <i>Нормативний/вибірковий</i>	Виробнича практика (з фаху) <i>Нормативний</i>
Ступінь освіти Бакалавр/магістр/доктор філософії Освітня програма	Магістр Соціологія муніципальної політики
Рік викладання/ Семестр/ Курс (рік навчання)	2023-2024/ 2 семестр / 1 курс
Викладач	Доцент Афанасьєва Людмила Василівна
Профайл викладача	https://fim.mdpu.org.ua/sklad-kafedry-sotsiologiyi/afanasyeva-lyudmyla-vasylivna-zaviduvachka-kafedry/
Контактний тел.	0501988760
E-mail:	lyudmila.csr@gmail.com
Сторінка курсу в ЦОДТ МДПУ ім. Б.Хмельницького	https://dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=6769
Консультації	<i>Онлайн-консультації:</i> через систему ЦОДТ МДПУ ім. Б.Хмельницького.

1. АНОТАЦІЯ

Виробнича практика (з фаху) є важливим етапом професійної підготовки здобувачів вищої освіти. Вона спрямована на закріплення знань і умінь, отриманих ними у процесі навчання зі спеціальності, оволодіння навичками вирішення професійних задач, участі в науково-дослідній діяльності з аналізу та прогнозування соціальних процесів і відносин, засвоєння інноваційних методик і способів організації соціологічних досліджень, а також розвиток Soft Skills у процесі проходження практики.

Специфіка виробничої практики (з фаху) полягає в удосконаленні професійних компетентностей здобувачів через залучення до практичної діяльності для якісного закріплення теоретичних знань. Вона передбачає самостійне проведення соціологічного дослідження здобувачами з подальшою обробкою його результатів та підготовкою Звіту.

Виробнича практика (з фаху) проходить на відповідних базах практики, якими можуть бути (незалежно від форми власності): підприємства, організації, установи, соціальні центри, маркетингові служби, громадські організації, а також Центр соціологічних досліджень МДПУ імені Богдана Хмельницького.

Участь здобувачів у реалізації проєктів (під час проходження виробничої практики) формує навички проєктної компетентності, а саме: дослідної (працювати з інформацією, проводити її пошук, відбір, ставити завдання і цілі, складати план, структурувати, робити висновки); мультимедійної (використовувати кілька каналів сприйняття інформації в проєкті, працювати з мультимедійними засобами, створювати презентації); інтегративної (розуміти інтеграційні зв'язки між дисциплінами, синтезувати знання в проєктах); когнітивної (організувати самостійну пізнавальну діяльність, проводити аналіз і синтез інформації, розвивати аналітичне мислення, інтелектуальну лабільність); креативної (прагнути до креативного мислення, творчого пошуку, оригінальності).

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Метою виробничої практики (з фаху) є здобуття вмінь, навичок дослідницької/проєктної роботи та досвіду проведення соціологічного дослідження, що включає весь комплекс дослідницьких/проєктних робіт: підготовку програми соціологічного дослідження, розробку інструментаріїв збору соціологічної інформації, проведення соціологічного дослідження, здійснення аналізу за його результатами, підготовкою Звіту та його презентацію.

Процес проходження виробничої практики передбачає вирішення здобувачами наступних **завдань**:

- закріплення знань з програмування соціологічного дослідження;
- апробація знань з дослідницького дизайну та методології соціологічного дослідження;
- апробація та закріплення знань з методів збору соціологічної інформації;
- вдосконалення навичок зі збору первинної соціологічної інформації;

- вдосконалення навичок систематизації, обробки, аналізу зібраних матеріалів, одержаних у ході соціологічного дослідження;
- оволодіння вміннями підготовки Звіту за результатами соціологічного дослідження;
- набуття навичок Hard skills, Soft Skills та професійного, міжособистісного спілкування, підтримка відповідних відносин у команді.

3. ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ, ЯКІ НАБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС ОПАНУВАННЯ ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

Загальні компетентності:

ЗК03. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК05. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт

ЗК06. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

Спеціальні компетентності:

СК01. Здатність аналізувати соціальні явища і процеси, зокрема, які впливають на формування міського середовища.

СК02. Здатність виявляти, діагностувати та інтерпретувати соціальні проблеми територіальної громади, українського суспільства та світової спільноти.

СК03. Здатність проектувати і виконувати соціологічні дослідження, розробляти й обґрунтовувати їхню методологію.

СК04. Здатність збирати та аналізувати емпіричні дані з використанням сучасних методів соціологічних досліджень.

СК05. Здатність обговорювати результати соціологічних досліджень та проектів українською та іноземною мовами.

СК06. Здатність дотримуватися у своїй діяльності норм професійної етики соціолога та керуватися загальнолюдськими цінностями.

СК08. Здатність співпрацювати з європейськими та євроатлантичними інституціями.

СК09. Здатність використовувати методи соціального прогнозування, в тому числі для розвитку міських громад.

СК10. Здатність здійснювати соціологічний супровід розробки ефективної муніципальної політики.

4.ЗАПЛАНОВАНІ ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

ПР01. Аналізувати соціальні явища і процеси, зокрема, які впливають на формування міського середовища, використовуючи емпіричні дані та сучасні концепції і теорії соціології.

ПР02. Здійснювати діагностику та інтерпретацію соціальних проблем територіальної громади, українського суспільства та світової спільноти, причини їхнього виникнення та наслідки.

ПР03. Розробляти і реалізовувати соціальні та міждисциплінарні проекти з урахуванням соціальних, економічних, правових, екологічних та інших аспектів суспільного життя.

ПР04. Застосовувати наукові знання, соціологічні та статистичні методи, цифрові технології, спеціалізоване програмне забезпечення для розв'язування складних задач соціології та суміжних галузей знань.

ПР05. Здійснювати пошук, аналізувати та оцінювати необхідну інформацію в науковій літературі, банках даних та інших джерелах.

ПР07. Вирішувати етичні дилеми відповідно до норм професійної етики соціолога та загальнолюдських цінностей.

ПР09. Планувати і виконувати наукові дослідження у сфері соціології, аналізувати результати, обґрунтовувати висновки.

ПР10. Здійснювати соціальне прогнозування, в тому числі розвитку міських громад.

ПР11. Здійснювати соціологічний супровід розробки ефективної муніципальної політики.

5. ОБСЯГ КУРСУ

9 кредитів (ECTS.) Загальна кількість 270 годин.

6. ПОЛІТИКИ КУРСУ

Політика академічної поведінки та етики:

- Не пропускати та не запізнюватися на консультації з керівниками практики від кафедри та від установи;
- Вчасно виконувати завдання;
- Вміти працювати у команді, дотримуватися кодексу етики соціолога.

7. СТРУКТУРА КУРСУ

Кількість годин	Тема	Завдання	Література	Термін виконання
БЛОК 1. РОЗРОБКА ПРОГРАМИ СОЦІОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ				
	Настановча конференція	1. Ознайомлення зі специфікою роботи бази практики: з історією створення організації, її метою та функціями, статутними документами, матеріально-технічною базою; 2. Ознайомлення з метою і завданнями виробничої практики, системою оцінювання, переліком звітної документації, змістом виробничої практики (складання програми, збір й обробка матеріалів, аналіз обробленої інформації, підготовка звіту тощо); 3. Ознайомлення з порядком ведення щоденника, робочих нотатків.		1 день
	Розробка методологічного розділу Програми соціологічного дослідження.	1. Формулювання проблеми; 2. Визначення об'єкта та предмета; 3. Меті та підготовка задач; 4. Уточнення та інтерпретація основних понять; 5. Попередній системний аналіз об'єкта соціологічного дослідження; 6. Формулювання робочих гіпотез.	1, 2, 3	Перший тиждень
	Розробка методичного, або процедурного розділу Програми соціологічного дослідження	1. Розробка дизайну; 2. Обґрунтування системи вибірки одиниць спостереження; 3. Попередній нарис основних процедур збору та аналізу вихідних даних.	2, 3, 4, 10, 11	Другий тиждень

	Обговорення і затвердження Програми соціологічного дослідження	1. Затвердження методологічного розділу Програми соціологічного дослідження. 2. Затвердження методичного, або процедурного розділу Програми соціологічного дослідження	2, 3, 4,10,11	Третій тиждень
	Розробка та затвердження дизайну анкети /гайду/сценарію	1.Розробка опитувальника/макету глибинних інтерв'ю/гайду 2.Проведення пілотажного (пробного) дослідження, спрямованого на опанування методики збору первинних даних. 3.Обговорення і затвердження дизайну анкети/макету/гайду/сценарію	1, 2, 10,11	Третій тиждень
БЛОК 2. ПРОВЕДЕННЯ СОЦІОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ				
	Збір та обробка інформації	1.Збір та обробка інформації: проведення анкетування/глибинних інтерв'ю/фокус-груп; 2. Підготовка зібраних даних до обробки (відбракування, кодування, узагальнення відкритих відповідей, уведення в SPSS)/ 3. Транскрибування інтерв'ю; опрацювання одержаної інформації.	1,2,3,9,10	Четвертий тиждень
	Аналіз та інтерпретація інформації	1.Аналіз та інтерпретація інформації: аналіз результатів математичної обробки одержаної інформації/контент-аналіз глибинних інтерв'ю/фокус-груп; 2.Розробка SWOT-аналізу за результатами соціологічного дослідження; 3.Складання підсумкового документа (інформаційної або аналітичної записки, Звіту та додатків до нього);	1,6	П'ятий-шостий тиждень
	Захист практики результатів	Презентація та захист результатів дослідження	1,6	Протягом 10 днів після закінчення практики

8.СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ТА ВИМОГИ

	Види робіт	Кількість балів	Хто оцінює
I	- організаційна робота: ознайомлення зі специфікою роботи бази практики; ведення документації; опрацювання інформаційних джерел та статистичних даних з обраної теми дослідження.	Мінімум – 4 бали Максимум – 10 балів	Керівник від кафедри, Керівник бази практики
II	- (змістовність та якість виконання науково-практичних завдань: розробка програми соціологічного дослідження; підготовка методичних документів для польового етапу дослідження/ розробка анкети; підготовка паспорту для введення даних у програму SPSS/; підготовка гайду, сценарію; глибинних інтерв'ю та їх проведення. Введення даних у програму SPSS/стенаграфування/транскрибування. Проведення контролю польового етапу опитування. Проведення обробки даних (одновимірні та двовимірні розподіли/стенаграфування/транскрибування/контент-аналіз/щільний опис. Підготовка підсумкового документу (Звіту)	Мінімум – 25 балів Максимум – 40 балів	Керівник від кафедри, Керівник бази практики
III	-рівень оволодіння практичними вміннями і навиками за спеціальністю: письмовий Звіт про проходження практики	Мінімум – 6 балів Максимум – 20 балів	Керівник від кафедри
IV	-захист результатів практики на засіданні кафедри соціології	Мінімум – 15 балів Максимум – 30 балів	Члени кафедри

Результати практичної діяльності здобувачів оцінюються за 100-бальною шкалою, враховуючи бали за всі різновиди робіт, а також за звіт з практики та його захист на кафедрах.

Шкала оцінювання

За 100-бальною шкалою	За національною шкалою		За шкалою ECTS
90-100	відмінно	5	A відмінно
82-89	добре	4	B добре (дуже добре)
74-81			C (добре)
64-73	задовільно	3	D (задовільно)
60-63			E задовільно (достатньо)
35-59	не задовільно	2	FX (не задовільно з можливістю повторного складання)
1-34	не задовільно	2	F (не задовільно з обов'язковим повторним проходженням практики)

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бекешкіна І.Е. Підготовка підсумкових документів за результатами соціологічних досліджень / <http://library.socosvita.kiev.ua/nmk/131.pdf>
2. Богдан О. Що варто знати про соціологію і соціальні дослідження? Посібник-довідник для громадських активістів та всіх зацікавлених. К.: Дух і Літера, 2015. 380 с.
3. Бхаттачарджи А., Ситник Н.І. Дослідження в соціальних науках: теорія і практика. Опубліковано за ліцензією Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0 Unported License.2020
4. Досвід Cedos: соціальні дослідження для суспільних трансформацій. К.: Аналітичний центр Cedos, 2021. 120
5. Методи збору, аналізу та комп'ютерної обробки соціологічної інформації Навчально-методичний посібник. Мелітополь: ФОП Однорог Т.В., 2020. 412 с.
6. Підготовка підсумкових документів дослідження. Навчально-методичний посібник. Мелітополь: ФОП Однорог Т.В., 2020. 138 с.
7. Соціологія: організація емпіричного дослідження. Навч. посібн. / уклад. Балановський Я. М. Умань: Візаві, 2019. 471 с.
8. Соціологічні виміри муніципальної політики. Конспект лекцій для здобувачів спеціальності 054 Соціологія, освітньої програми «Соціологія муніципальної політики» / Л.В. Афанасьєва, І.В.Букреєва, Н.І.Глебова.,

Л.Ф.Глинська, Запоріжжя: ФОП Однорог Т.В. , 2023. 165 с

9. Паніна Н.В. Технологія соціологічного дослідження. К.: Інститут соціології НАН України, 2007. 320 с.

10. Практикум з соціології: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл./ за ред. В.М.Пічі. – 2-ге вид вид., стер. Львів: Магнолія плюс, 2008. 368 с.

11. Технологія прикладних соціологічних досліджень. Навчально-методичний посібник. К.: Інститут соціології НАН України, 2003. 124 с.

Інформаційні ресурси в інтернеті.

1. Соціологічна асоціація України. URL: <http://www.sau.kiev.ua/>

2. Соціологічна група «Рейтинг». URL: <http://ratinggroup.ua/>

3. Соціологія та соціальні дослідження: що, як, навіщо? Онлайн курс на платформі Prometheus.
https://courses.prometheus.org.ua/courses/IRF/SOC101/2015_T1/about

4. SOCIS: Центр соціальних та маркетингових досліджень. URL: <http://socis.kiev.ua/ua/>

5. Український інститут соціальних досліджень імені Олександра Яременка. URL: <http://www.uisr.org.ua/>

6. Фонд Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва. URL: <https://dif.org.ua/>

7. Центр Разумкова. URL: <http://razumkov.org.ua/>

8. Центр соціальний моніторинг. URL: <https://smc.org.ua>

9. Інститут соціології НАН України <http://www.i-soc.com.ua>

10. Київський міжнародний інститут соціології <https://www.kiis.com.ua>